

JOHANN HEINRICH PESTALOZZI

SÄMTLICHE BRIEFE

Herausgegeben vom Pestalozzianum
und von der Zentralbibliothek Zürich

NEUNTER BAND

Briefe Nr. 3491–4146

ORELL FÜSSLI VERLAG ZÜRICH

INHALTSVERZEICHNIS

Vorwort	IX
Text: Briefe Nr. 3491-4146	1
Anhang I: Textkritik	345
Anhang II: Sacherklärung	376
Anhang III: Worterklärung	480
Anhang IV: Register der Briefempfänger	487
Namens- und Ortsregister	490
Tafel I: Anna Pestalozzi, geb. Schulthess, 1738-1815, nach einem Oelgemälde von Georg Schöner (1774-1841) von 1804, im Kunstmuseum Aarau.	Titelbild
Tafel II: Johannes Niederer, 1779-1843, Pfarrer, 1803 bis 1817 Mitarbeiter Pestalozzis, verheiratet mit Rosette, geb. Kasthofer, Leiterin von Pestalozzis Töchterinstitut; nach einem Ölgemälde von Georg Schöner (1774-1841) um 1808	128/129

Anhang IV

REGISTER DER BRIEFEMPFÄNGER

(nach Nummern)

- Alexander I.: Nr. 3584, 3849, 3951, 4040
Alleman: Nr. 4131
Alphonse: Nr. 3559
Anderegg: Nr. 4066
Anmus: Nr. 3568, 4036
- Ballett: Nr. 3979
Barnet: Nr. 3541, 3700, 3812, 3844,
3894, 3947, 3984, 4000, 4023
Barraud: Nr. 3549, 3586, 3846, 3945
Bastre: Nr. 3498, 3695, 3749, 3760, 3822,
3867, 3939, 3983, 3999, 4005, 4016
Bauer: Nr. 3515, 3599, 3750
Baumann: Nr. 4110
Berg: Nr. 4092
Blachette: Nr. 3931
Blattmann: Nr. 3818, 3909
Bluntschli: Nr. 4115
Bochaton: Nr. 3895, 4006, 4056
Bonorandi: Nr. 3573, 3578, 3670, 3679,
3706, 3845, 3896, 3942
Borel: Nr. 3777, 3847
Bovet: Nr. 3992
Brandt: Nr. 3808
Braun: Nr. 3596
Bredin: Nr. 3838
Bruch: Nr. 3817, 3993, 4018, 4081
Brühl, von: Nr. 3785
Bucher: Nr. 4132
Bureau des gazettes: Nr. 3585, 3742,
3779
Burgdorfer: Nr. 4087, 4123
Buckhardt: Nr. 3804
Burnand: Nr. 3985
Busj: Nr. 3978
- Caamaño: Nr. 3803
Cape d'Ystria: Nr. 3583, 3593, 3692,
3850, 4038
Carret: Nr. 3673, 3762
Christen: Nr. 4086
Collomb-Megand: Nr. 4080
Collomb-Moulet: Nr. 3852
Colloredo: Nr. 3767
Comte: Nr. 3934
Corfier: Nr. 3734, 3765
Cotta: Nr. 3533, 4097
Couriard: Nr. 3491
Curti: Nr. 3770
- De Bary: Nr. 3507, 3508, 3553, 3562,
3563, 3646, 3653, 3661, 3668, 3717,
3778, 3874, 3875, 3916, 3950, 3954,
3996, 3997, 4063, 4089
Deby: Nr. 3634
Departement Berlin: Nr. 3766
Dubois: Nr. 4074, 4096
Düggeli: Nr. 3903
Dufourd: Nr. 3800, 3843
Dutoit: Nr. 3990, 4058, 4111
- Ebert: Nr. 3835
Etern: Nr. 3572, 4101
Effer: Nr. 4082
Eßlinger: Nr. 3521, 3535, 3555, 3786,
3886, 3960, 4088, 4121
Evers: Nr. 3797
- Fäsi: Nr. 4073
Fellenberg: Nr. 3831
Fischer: Nr. 3656
Francillon: Nr. 3519, 3536, 3591, 3592,
3609, 3630, 3638

- Frey: Nr. 3953
 Friedensrichter: Nr. 4145
 Friedrich Wilhelm III. von Preußen:
 Nr. 3827
 Füßli: Nr. 3647, 3677, 3791
 Fugger: Nr. 3494, 3506, 3575, 3738,
 3987, 4015, 4072
 Gantier: Nr. 3772
 Gerschwoiler: Nr. 3823
 Gessner: Nr. 3492, 3652
 Godfrey: Nr. 4069
 Gonzenbach: Nr. 3532, 3612, 3745, 3775,
 3888, 3982, 3998, 4084
 Gounod: Nr. 3548
 Grewing: Nr. 3611, 3665, 3724
 Grieb: Nr. 3628, 4035
 Gros Lambert: Nr. 3805
 Groß: Nr. 3534, 3921, 4100, 4122
 Bruner: Nr. 3787
 Gurnaud: Nr. 3582
 Haefeli: Nr. 3550, 3649, 4065
 Hagnauer: Nr. 3596, 4034, und a. b
 Hardenberg, von: Nr. 3829
 Hallmil: Nr. 4119, 4120, 4142
 Hartmann: Nr. 3510, 3621, 3746, 3819,
 3884, 3995, 4008
 Hauser: Nr. 3975
 Hebrau: Nr. 3922
 Hegnauer: Nr. 4140
 Henning: Nr. 3595, 3662
 Herder: Nr. 3643, 3657, 3898
 Hermann: Nr. 3761, 4020
 Herzog: Nr. 3930
 Heß: Nr. 3946
 Heussi: Nr. 3557, 3613, 3669, 3740, 3780,
 3796, 3821, 3891, 3986, 4057
 Hiltz: Nr. 3513, 3545, 3645
 Hirzel: Nr. 4141
 Hohl: Nr. 3565, 3576, 3580
 Holdenecker: Nr. 4045, 4098
 Hopf: Nr. 3566, 3650
 Huber: Nr. 3551, 4047, 4059
 Huguélet: Nr. 3707
 Hurter: Nr. 4106
 Jacobi: Nr. 3614, 3747, 3876, 3938,
 3965, 4003, 4031, 4048
 Janorin: Nr. 3911, 4076
 Jullien: Nr. 3577, 3635, 3655, 3708,
 3715, 3756, 3773, 3783, 3869, 3915,
 4010, 4039, 4067
 Kaiserstein: Nr. 3729
 Kasthofer: Nr. 3531, 3600, 3601, 3602,
 3681, 3682, 3684
 Kayser: Nr. 3497, 3616, 3703,
 Kinkelin: Nr. 3556, 3696, 4105
 Kneubühler: Nr. 3977, 4011
 Korthum: Nr. 3567
 Kraft: Nr. 3493
 Kronig: Nr. 3594
 Krüsi: Nr. 3790, 3801, 4077
 Künzer: Nr. 3755
 Künzli: Nr. 3523, 3623, 3660, 3693, 3872,
 4055
 Küpfer: Nr. 3546, 3564, 3589, 3632,
 3737, 3768
 Lacombe: Nr. 3839
 Lacoste: Nr. 3892, 4009, 4053
 Laftogne: Nr. 3757
 Laharpe, de: Nr. 4025
 Lanjuinais: Nr. 3743
 L'Aspée, de: Nr. 3554, 3716, 3721
 Laurentz: Nr. 3904
 Laufanne, Petit Conseil: Nr. 3857
 Lea: Nr. 3902
 Leer, von: Nr. 3581
 Leuenberger: Nr. 3522, 3806, 3937, 3973
 Levade: Nr. 3858
 Lithographische Gesellschaft: Nr. 3618
 Lüthy: Nr. 3925, 4032, 4042
 Luquiens: Nr. 3792, 4104, 4129, 4135
 Machedehl: Nr. 3558, 3622
 Maclure: Nr. 3868
 Magnenat: Nr. 3967
 Massa: Nr. 3624, 3666, 3712, 3883, 4001
 Mathen-Doret: Nr. 3540
 Maurer: Nr. 3598, 3608, 3619, 3687
 Mayer: Nr. 3943
 Meinadier: Nr. 3771, 3798, 3928, 4017
 Metternich: Nr. 3603, 3605
 Meuricoffre: Nr. 3968
 Meyer, Joh. Jakob: Nr. 4019, 4083
 Meyer, Martin: Nr. 3518, 3610, 3752,
 3877, 3940, 3964, 4064, 4124

- Menstre: Nr. 3837
 Michaelis: Nr. 3855
 Mitton: Nr. 3514, 3561, 3702, 3718,
 3809, 3923, 3991, 4052
 Moglia: Nr. 3713, 3793
 Monney: Nr. 4116
 Morton: Nr. 3511, 3699, 3776, 3893,
 3988, 4050
 Muralt, von: Nr. 3501, 3691, 3936

 Nabholz: Nr. 3597
 Nägeli: Nr. 3735, 3814, 3863, 3976, 4022
 Nänny: Nr. 4090
 Natorp: Nr. 3544, 3672
 Nicolovius: Nr. 3825, 3826, 3830
 Niederer: Nr. 3675, 3683, 3685, 3686,
 3688, 3710, 3711, 3735, 3878, 4071
 Nüscherer: Nr. 3537, 3853

 Oekonomisches Comité: Nr. 3957
 Ölschläger: Nr. 4028
 Olzog: Nr. 3638
 Orell Güssli: Nr. 3811, 3958, 4113, 4118,
 4133
 Orelli, von: Nr. 4033, 4125
 Oschwald: Nr. 3641, 3720

 Paschoud: Nr. 3505, 3832, 3851, 3870,
 3897, 3948, 4037, 4062, 4099, 4130
 Pastol: Nr. 3854
 Paturel: Nr. 3719
 Perrozet: Nr. 3842, 3912, 3941
 Pestalozzi: Nr. 3697, 3789, 3790, 3802,
 3807, 3824, 3841, 3864, 3865, 3866,
 3880, 3910, 3949
 Pfeiffer: Nr. 4044
 Pfiffer: Nr. 3539
 Pfister: Nr. 3530, 3587, 3725
 Pidou: Nr. 3552
 Piller: Nr. 3617, 3827, 3932

 Raoul, de: Nr. 3799
 Reisky: Nr. 3495, 3680, 3782, 3795, 3861
 Reitter: Nr. 3524, 3570, 3625, 3671,
 3739, 3763, 3774
 Renard: Nr. 3908, 4024
 Renner: Nr. 4027
 Renschsch: Nr. 4002
 Richard: Nr. 3588

 Roffel: Nr. 3815
 Rostang: Nr. 3933
 Rougemont: Nr. 3620
 Roullin: Nr. 3502

 Sabon: Nr. 4095
 Saint-Leu: Nr. 3744, 3754
 Salanq: Nr. 3881, 4007
 Sauerländer: Nr. 3526, 3542, 3676, 3769,
 3848, 3905, 3917, 4012, 4093, 4102,
 4127, 4128, 4138
 Sauter: Nr. 3810, 3882, 3913, 3970, 4060
 Schief: Nr. 3820, 3889, 3989
 Schiferli: Nr. 3503, 3528, 3547, 3571
 Schmid, Frau: Nr. 3959
 Schmid, Friedrich: Nr. 4075
 Schmid, Joseph: Nr. 3709, 3879, 3906,
 3919
 Schmied: Nr. 4107
 Schneider: Nr. 3974, 4068, 4126
 Schraut: Nr. 4143
 Schuckmann, von: Nr. 3828
 Schulbehörde Bregenz: Nr. 3907
 Schultheß, Anna Salome: Nr. 3654
 Schultheß, Heinrich: Nr. 3520, 3543,
 3626, 3714, 3890, 3894
 Schumacher: Nr. 4117
 Schwarzenberg: Nr. 3606, 3607
 Schweizer: Nr. 3579
 Schweizer: Nr. 3899, 3963, 4013, 4103
 Segeffer: Nr. 3663
 Senn: Nr. 3512, 3560, 3651, 3751, 3981
 Simmen: Nr. 3759
 Stapp: Nr. 3674, 3698, 3929, 3971, 4029,
 4049, 4078
 Stehelin: Nr. 3727
 Stein, von: Nr. 3642
 Steiner: Nr. 3972, 4054, 4094, 4109,
 4114
 Steiner, Frau: Nr. 3732
 Steiner, Jean: Nr. 3629
 Stern: Nr. 3859
 Strachan: Nr. 3640, 3722
 Stürgi: Nr. 3517, 3574, 3639, 3980,
 4041, 4079

 Laffoni: Nr. 3705
 Lasset: Nr. 3856
 Lhirirot: Nr. 3862, 3920

Chouvenot: Nr. 3499, 3627, 3667, 3794,
3935

Churneisen: Nr. 4061, 4108

Londu: Nr. 3813

Lorre: Nr. 3496, 3664, 3728, 3753, 3816,
3885, 4051

Lransehe: Nr. 4146

Eschadi: Nr. 4134

Lurtoz: Nr. 3741

Lypographische Buchhandlung: Nr. 3590,
3704, 3840

Uttinger: Nr. 4144

Banel: Nr. 3900

Böggeli: Nr. 3504, 3637, 3648, 3730,
3736, 3871, 3887

Boigt: Nr. 4091

Boifou: Nr. 3834

Von den Welden: Nr. 3615, 3748, 3873

Baillcumter: Nr. 3516, 3529, 3659, 3788

Walthard: Nr. 3527, 3631, 3944,
4112, 4139

Weber, geb. Kistler, Anne Catherine:

Nr. 3538, 3726, 3758, 3836, 3914

Weber, Benedikt: Nr. 3500, 3525, 3569,
3644

Weber, Nikolaus: Nr. 3658

Wetti: Nr. 3694

Willink: Nr. 3633, 3723

Wirch: Nr. 3731

Wirz: Nr. 3962, 4021, 4026, 4070, 4085,
4137

Wüst: Nr. 3509, 3860, 3956

Younger: Nr. 3636

Yverdon, Municipalität: Nr. 3604

Zavaritt: Nr. 3701, 3833, 3901, 3969,
4004, 4136

Zeimer: Nr. 3926, 4014, 4030, 4046

Ziegler: Nr. 3764, 3781, 3784, 3918,
3924, 3952, 3955, 3966, 4043

Zollhofer: Nr. 3678

Unbekannt: Nr. 3689, 3690, 3733, 3961